

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicantium Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melanchthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melanchthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

Capvt XXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1557.

CAPVT XXIII.

- I. *Comitia Ratisbonæ. conuentus Francofurtensis Lutheran. itemq; VVormatiensis.*
- II. *Colloquium inter Cath. & Lutheran. dissidia inter Lutheranos VVormatiæ.*
- III. *Melanchth. Heidelbergam abit, vxore paulo post orbatus.*
- V. *Acta VVormat. inter Flacian. & Melanchthon. itemq; staphylum. miseria Melanchthonis perpetua.*
- V. *Odia & dissidia inter Flac. & Melanchthon.*

I.
Comitia
Ratisbonæ,
Ann. 1557.
Decretum.

Chyt. in
Sax. p. 553.
Conuent⁹
Lutherano
rū Franco-
furti ad
Mœnum.

ANNO hoc exeunte conuentus Imperij Ratisbonæ fuit; qui in sequentem vsq; 1557. protractus tandem sub æquinoctium vernum finem habuit. In eo decretum inter cætera, vt ad 14. Augusti VVormatiæ colloquium inter Catholicos & Lutheranos ad dirimendas religionis controuersias haberetur. Quia verò Lutherani scedè distracti grauiissimis inter se dissidijs laborabant, ante congressum publicum domesticas primum concertationes sopiendas censuerunt: Nesi VVormatiæ manipulatim disiuncti prodirent in scenam, ludibrijs & fannis ab aduersarijs exciperentur.

Itaque concionatores aliquot principum & ciuitatum Lutheranae professionis in Germania superiore Francofurtum conuenerunt ad Mœnum; vbi duabus de rebus

rebus potissimum instituta fuit consulta- ANNO
tio : De Colloquio nimirum ; quod VVormatix cum Catholicis habendum erat ; quo- 1557.

modo scilicet aduersarijs in eo congressu sit
occurrendum : tum de generali Lutherano-
rum Synodo post Colloquium indicenda, in
qua de controuersijs domesticis, de discipli-
na, deque instituenda rituum ecclesiastico-
rum conformitate deliberatio susciperetur.

Cæterum quia non ignorabant, quam tur-
piter inter se dissiderent ij, qui Confessionis
Augustanæ doctrinam profitebantur, dua-
bus ferè septimanis ante diem inchoando
colloquio destinatum VVormatix conue-
niendum statuunt, tentandumque an sopire
possent domesticas concertationes, vel eas-
dem instituto syncretismo tegere saltem ad
tempus, priusquam cum Catholicis congre-
derentur. Videbant enim, nisi dissidia quæ
gliscebant, quoquo pacto vel in speciem cõ-
ponerentur, sese non Catholicis modo, sed
& vniuersæ Germaniæ ludibrio futuros :
quod & postmodum euenit, vbi per Flacia-
nos detecta fuit ipsorum turpitudine.

Luthera-
norum stu-
dium in so-
piendis
dissidijs
domesti-
cis.

Conuenerunt igitur plerique VVorma-
tiam maturè satis, ad Calendas Augusti scili-
cet ; quemadmodum Francofurti fuerat cõ-
stitutum. At Melanchthon & socij, quos
Electo Saxo ad hunc congressum misit, in-
tegro mense post, sub initium Sept. scilicet,
VVormatiam primum appulerunt. Deten-
tum aiunt ab Electore Principe, qui profe-

Conuen-
tus Luthe-
ranorum
VVorma-
tix.
*Surius in
com. pag.
500. 501.*

ANNO
1557.

fecturus dicebatur in Daniam ad Regem fo-
cerum, & Melanchthonem secum ducturus.
Quamquam & ipse totus abhorrebat ab hu-
iusmodi congressibus: Imprimis, quia no-
uerat ad Colloquium hoc è Flacianis ventu-
ros quosdam, futurumque, vt non ipse modo
reuocaretur ad censuram, sed & scæda Luth-
erani corporis carcinomata tangerentur: quæ
sciebat exasperari posse si tangerentur; sana-
ri tamen non posse. Itaque tergiuersatus est,
quamdiu potuit, iter in Daniam caufatus;
ad quod cum non assumeretur, tandem man-
datu Principis VVormatiam fuit eundum:
quo per Ludouicum Neogardensem Comi-
tem deductus est, quem Elector ad hæc Co-
mitia legatum misit.

Nomina
Flaciano-
rum.

Inuenit istuc præsentis, quos Saxoniz
Duces Ioannis Friderici filij miserant, Erar-
dum Sneppium, Victorinum Strigelium, Io-
annem Stösselium, & his coniunctos Ioachi-
mum Morlinum, & Erasmum Sarcerium, Il-
lyricanæ factionis homines; tum Ioannem
Brentium à Duce VVirttembergico missum,
vt actioni interesset. Et quia tardius venit
Melanchthon, vti diximus, de componendis
altercationibus domesticis ad eum modum
agi non potuit, vti res ipsa postulabat. Prius-
quam tamen factum est actionis initium, le-
gati principum Lutheranorum politici con-
uocarunt omnes illius partis concionatores,
qui VVormatiam conuenerant, eosque mo-
nuerunt paucis, vt parati essent ad Congres-
sum;

sum; utq; in Colloquio modestè cum primis ANNO
& perspicuè sententiam suam explicarent. 1557.

Deinde Ducum Saxonix fratrum legatus
Basilii Monnerus, Flacij mancipium ora- Monneri
tione proluxa de varijs erroribus differuit dissertatio.
post bellum Smaicadicum subintroductis,
quibus Augustanæ Confessionis puritas cõ-
taminata sit, & doctrina corrupta. Hos au-
tem errores primum damnandos esse, atque
anathematis falce ressecandos, restituendâq;
domi concordiam, priusquã cum aduersarijs
congregiantur. Hæc cū longo verborū am-
bitu perorasset principum suorum nomine,
furgit Sneppius, seque dicit ab iisdem princi- Sneppij
pibus in mandatis habere, vt communibus postulatū
suffragijs anathemate feriantur damnentur- de anathe-
que sectarij quidam, Zvingliani scilicet, O- matizandis
liandrini, Maioristæ & Adiaphoristæ. hæreticis.

Perculit hic sermo Melanchthonem, qui Melanch-
cum Adiaphoristarum caput esset, quorsum thon per-
spectarent ista, facile videbat. Itaque cum cussus ter-
sociis tergiuersari cœpit, iniquum esse di- giuersatur.
cens, vt damnentur dissentientes, causa non
prius cognita. Cum vero Saxonici Vinarien-
ses principum suorum mandato sibi dicerent Eius opi-
insistendum, respondit Melanchthon, si da- nio de ana-
amnandi sint errores, articulos condendos themate.
esse, in quibus quid probandum sit, quid im-
probandum præcisè definiatur. Nec Zving-
glianos tantum notandos anathemate, sed &
papistas, Antinomos aliosque: quin & Fla-
cianorum mendacia damnanda. Addit si per
Fla-

ANNO
1557.

Sneppij re-
plica.

Brentius
reijcit ana-
thema latū
in Osiandrum.

Politico-
rum inter-
uentus.

Flacianorū
acerbitas
in anatē
matis scri-
ptione.

Flacianos ipse reijciatur, se lubentem ab ipso-
rum congressibus abfuturum. Interim pau-
ciores nunc ait esse præsentēs, quam ut hu-
iusmodi articuli cum insertis damnationi-
bus scribi possint. Rem hanc magno cum
periculo coniunctam videri, cum tanta sit
multorum rabies in reprehendis alijs.
Hæc Melanchthon. Sneppius vero proba-
uit ista quidem, quæ de periculo Melanch-
thon dixerat, si articuli scriberentur. Inte-
rim mandatum esse dicit suorum principū,
ne cum Pontificijs in arenam descendant, ni-
si sectarijs, quos antè diximus, anathemate
prius ab Augustana Confessione resectis.
Brentius vero prorsus assentiri noluit, ut O-
siander damnaretur; quod scripta hominis
in alienum sensum à mente ipsius torqueri
diceret. Legati politici cum turbas oriri cer-
nerent, re deliberata controuersias ad futu-
ram Lutheranorum Synodum reijciendas
censuerunt: Interim nunc coalescendum
quoquo pacto, causamque contra pontificios
communi studio concorditer agendam, ca-
uendumque ne qua fiat distractio; alioquin
futurum, ut se deridendos aduersarijs, & a-
nathemate feriendos obijcerent. Idem per
litteras monuit Elector Palatinus: Interim
legati Ducum Saxoniae Vinariensium, qui
Flacianæ factionis erant, & principum eo-
rundem Theologi, congressum cum aduer-
sarijs omnino recusabant, nisi mandatis satis-
fieret suorum principum, & anathemata scri-
beren-

berentur; Sneppio interim ob distractionem hanc vbertim lacrymante. Post longam & turbulentam altercationem placuit tandē, vt scriptæ condemnationes, & anathemata sectarum, quas Sneppius reijci postularat, non præfidi, nec Catholicis ludibrii vitandi gratia, sed legatis Lutheranorum principum exhiberentur. Hoc pacto futurum putabant, vt & mandatis satisfaceret ducum Vinarientium; nec vulnera domestica tamen aduersarijs detegerentur.

His ad eum modum peractis, ventum tandem est ad Colloquium. Principio de iudice controuersiarum instituta fuit disputatio. Et Catholici quidem autoritatem iudicandi de controuersijs Ecclesiæ vindicabant; cuius sententiam in generalibus Concilijs, & perpetuo de dogmatibus orbis Christiani, sanctorumque Patrum consensu audiendam dicebant. Melanchthon contra ad sacras litteras, & tria symbola prouocabat: Addebat Confessionem Augustanam, à qua sese cum sociis nequaquam discessurū profitebatur. Hic disceptatum fuit acriter, neutris de sententia discedentibus: In quo certamine Catholici Lutheranis arrogantiam obiecerunt, quod nimirum seipsos sanctissimis omnium seculorum patribus, suasque opiniones vniuersalis Ecclesiæ iudicio, & consensu totius antiquitatis anteponerent: Cū interim sententiis inter seipsos discrepent, & in varias factiones turpissimè distrahantur.

Dispu-

ANNO

1557.

Anathemata scribuntur.

II.

Colloquiū inter Catholicos & Lutheranos.

Controuersia de iudice disputationis.

Camerar. in vita Mel. pag. 361. & seq.

Lutheranorum arrogantia.

Controuersia de peccato originis.

ANNO
1557.

Obiectio
defectio-
nis à Con-
fessione
Augustana
turbas in-
ter Luthe-
ranos ex-
citat.

Melanch-
thonis de
Missa re-
sponso.

Disputatum quoq; fuit de peccato originis, sed breuiter. Imprimis verò cum aduersarij consensum antiquitatis proteruè reiicerent, Catholici dissensiones ipsorum de summis fidei dogmatibus, & sententiarum discrepantiam, velut certum falsitatis argumentū, identidem obiecerunt. Accidit hoc Lutheranis permolestum; imprimis cum vrgerent Catholici, vt qui verum sese germanumque sensum Augustanæ Confessionis habere crederent, seipsos in vnum redigerent cœtum, & subreptitios sectarum autores anathemate notatos reiicerent, eosque à consortio suo autoritate publica remouerent. Datam esse pacem huic Confessionis decreto publico: Id verò beneficium ad sectas non pertinere ab hac Confessione alienas. Itaque mandatum esse Cæsaris, vt cum iis tantum agatur de conciliandis dogmatibus, qui sine fuco profiteantur doctrinam illam, cuius summa in Augustanis Comitiis anno 1530. Carolo Quinto sit oblata. Hæc & id genus alia cum dicerentur, satis intellexit Melanchthon, detectum iri, quam tanto studio velarat, domesticam Lutheranorum turpitudinem. Itaque consternatus demissè respondet: Postulare rem ipsam, vt exorta controuersia prius explicentur. Quod cum factum fuerit, condemnationes errorum singulis articulis adiungi posse. Verū Catholici in sententia persistenterunt, vrgeres, vt quos errores agnoscerent Augustanæ Confessionis sub-

subrepisse, ijs anathema dicerent. Hic ve-
 rò Lutherani, qui cum diuersæ factionis ef-
 sent, & syncretismi larua fraudulenter ob-
 uoluti concordiam simulabant, in partes
 dissilierunt. Flaciani parendum censuerunt,
 & offerendas præfidi condemnationes do-
 mesticarum hæreseon, quas antea priuatim
 legatis Lutheranorum principum exhibue-
 rant. Melanchthon cum hac ratione ful-
 men anathematis in suum quoque caput vi-
 brandum cerneret, socios ab hoc instituto
 dehortatus est. Verum id frustra fuit: Fla-
 ciani siquidem à sententia de vibrando da-
 mnationis fulmine nullis potuerunt ratio-
 nibus dimoueri.

ANNŌ
 1557.
 Lutherani
 in diuersas
 partes abe-
 unt.

Quod cum Melanchthon animaduerte-
 ret, vt placaret zelotas istos, Flacianos in-
 quam, ac tempori seruiret, & ipse conscripsit
 anathemata quædam, in quibus inter alios,
 quos notandos censuit, adiaphoristas etiam
 condemnauit; eam nimirū sectam inter Lu-
 theranos, cuius ipse primus autor, caput, &
 præcipuus ductor habebatur. Ita factū est,
 vt condemnationis fulmen, & dirū anathe-
 ma, quod à Flacianis sibi paratum nouerat, in
 Comitijs publicis Melanchthon ipse diuino
 iudicio quodam in suum ipsius caput intor-
 queret. Interim protestatus est de menda-
 ciis Illyrici, quibus se querebatur, aliosque
 viros innocentes præter meritum grauari.
 Brentius vero, quemadmodū & paulò supra
 diximus, Osiandrum cum reliquis sectarijs
 in com-

Melanch-
 thon sei-
 psium ferit
 anathema-
 te.

Eius de in-
 iurijs pro-
 testatio.

ANNO
1557.

in communem trahi culpam, dirisque deu-
ueri noluit: Qua in re non à Melanchtho-
ne tantum & cæteris Adiaphoristis, verum
à Flacianis etiam diuersum indicauit.

Protesta-
tio Flacia-
norum
Præfidi
oblata.

In hac perturbatione rerum & voluntatū
discrepantia Flaciani Iulium Pflugium ade-
unt Colloquij præsidem, eique protestatio-
nem offerunt, in qua Zvvinglianos, Osi-
andinos, Maioristas, Synergistas & Aiapho-
ristas damnant velut alienos ab Augustana
Confessione, cui se constanter aiunt & in so-
lidum adhærere; Ideoque quod ad religio-
nem attinet, nihil sibi commune futurum
cum sectariis istis profitentur. Ita Melanch-
thon, qui Confessionem hanc ante annos
27. ipse consarcinarat, ab ea nunc per disci-
pulos explosus, velut è ciuitate Lutherano
proscriptus fuit. Flaciani vero protestatio-
ne, quam diximus, exhibita, confestim iter,
ingressi domum reuerterunt: quorum abi-
tu colloquium initio suspensum fuit; post
etiam planè dissolutum. Neque enim Ca-
tholici cum aduersarijs inter se tam foedè
dissidentibus progrediendū iudicant, ni-
si consulto primum Ferdinando Rege. Ad
hunc igitur rem omnem perscribit præses,
& quid hoc rerum statu porro sit faciendū,
exquirat.

Consil.
Theolog.
Mel. fol.
751. 752.

Flaciani re
infecta
abeunt.

III.
Melanch-
thon Hei-
delbergam
euocatur.

Interim vero, dum responsum expecta-
tur, Palatinus Elector Otho Henricus Me-
lanchthonem per litteras Heidelbergam e-
uocat, vt eius opera consilioque ad statum
acade-

academiæ constituendum vteretur. Inuenit ANNO
 istic Melanchthon Iacobum Mycillum ami- 1557.
 cum veterem, quo cum suauiter ad dies ali- *Camer. pag.*
 quot vixit. Hunc aliosq; nonnullos è Pro- 367.
 fessoribus Melanchthoni princeps adiunxit;
 inter quos instituta fuit de studiis instauran-
 dis deliberatio. Melanchthon verò mode- *Ad scholas*
 rabatur consultationem istam; cuius auto- *dirigen-*
 ritate consilioque potissimum ea, quæ prin- *das.*
 ceps voluit, de rerum administratione con-
 stituta fuerunt.

Dum Heidelbergæ moratur, vxorem, *Eius vxor*
 quam decumbentem domi reliquerat, rebus *moritur.*
 humanis exemptam intelligit, nunciante *Camer. pag.*
 Camerario, qui hanc ob causam istuc excur- 369.
 rit, vt triste nuncium amico suauiter infi-
 nuaret.

Interea Ferdinandus Rex de discordia VI.
 Lutheranorum, deque Flacianorum abitu *Melanch-*
 factus certior, per litteras hortatur præsi- *thonici iu-*
 dem, vt necessitas ita postulet, alij surrogen- *bentur re-*
 tur in eorū locum, qui discesserant, & si quā *dire in gra-*
 ratione fieri possit actio resumatur. Catho *tiam cum*
 lici verò mente Regis intellectâ, monue- *Flacianis.*
 runt aduersarios, qui VVormatiæ remanse-
 rant, vt cum sociis redirent in gratiam, à qui-
 bus erant anathemate notati, seque rursus
 coniungerent in vnum corpus. Alioquin ne-
 scire se protestabantur, quibus cum actionē
 resumere debeant; cum vtrique prouocent
 ad Confessionem Augustanam; de cuius do-
 gmatibus atque sensu tamen eum in modum

Z

inter

ANNO
1554.

*Camer. à
fol. 371. ad
longum.*

*Cōuentus
Worma-
tensis re
infecta
soluitur.*

*Frid. Sta-
phyli scri-
ptum de
eadem.*

inter se dissideant, vt alterutros necesse sit ad eam non pertinere. Ipsos quidem, qui VVormatiæ remanserint, Confessionem hanc verbo profiteri: verum interim à socijs Saxonix Ducum Theologis abeuntibus damnatos esse, velut sectarios, & eiusdem Confessionis desertores, quibus nullum cum ea sit commercium. Igitur vel conueniendum illis denuo, vel certè statuendum, illine, qui protestatione facta discesserint, an vero Melanchthon cum cæteris præsentibus Augustanæ Confessionis dogmata ritè profiteantur. Priusquam alterutrum fiat, non esse Catholicis integrum, vt actionem in incertum prosequantur. Atq; hic velut in vado negotium hælit: Cumq; frustra videtur expectandū, vt Saxonix duces alios submitterent in eorum locum, quos auocarant, tandē re prorsus infectā dissolutus fuit conuentus iste: in quo ferè nihil actum est aliud, nisi quod detectā Lutheranorū tupitudine, quā larvā quadam syncretismi velarant, Melanchthon alijq; VVittenbergēses à Flacianis Lutheri discipulis anathemate notati fuerūt, & ab Augustana Cōfessione reiecti: quæ causa fuit, vt Catholici cū illis in actione p̄gredi recusarēt; præsertim ijs absentibus, qui protestati fuerant, se solos Confessionem istam, quemadmodum oblata Cæsari fuit in Comitij Augustanis, integram puramq; sine fūco profiteri.

Fuit inter Catholicos, qui VVormatiæ
con-

conuenerant, & Fridericus Staphylus Iure-consultus, Ferdinandi Cæsaris, & Bauariæ Ducis Consiliarius, vir doctissimus, qui cum

ANNO 1557.

omnia nosset, & secretissima quidem Luthera-
rañæ sectæ mysteria, totam eius turpitudi-
nem detexit edito libello, cui titulum fecit:

Trimembris epitome Theologiæ Lutherana: in cuius parte tertia, de varijs eorum se-
ctis differit, qui Confessionis Augustanæ no-
men profitentur. Et quia scædum hoc Lu-
therani corporis hulus seueriore manu pres-
sius contrectauit, iracundiam ipsorum, adeo-
que furorẽ in se vehementer incendit. Gra-
uius imprimis exarsit Melanchthon, quem
Staphylus caput & ducem constituit tertiæ
phalangis euangelicorum, quam in varias fa-
ctiones turpiter distractã suis coloribus de-
pingit. Eam iniuriam vlturus Melanchthon
anno sequente proximo respondit ad libellũ
hunc, & scriptum quoddam contra Staphylũ
emisit nõ atramento, sed atro felle potius ex-
aratum; in quo Staphylum acerbissimis cri-
minationibus infectatur, iam & alij quidam
præter Melanchthonem eundem Staphylũ
allatrarunt scriptis publicis; Flacius Illyri-
cus scilicet, Andreas Musculus, Iacobus Smi-
delinus, & Longinus quidam Schvvenck-
feldianus, diuersarum sectarum homines: Quibus omnibus vnã responsionem op-
posuit eleganter neruoseq; scriptam sub hoc
titulo: Contra ædificatores turris Baby-
lonicæ Friderici Staphyli responsio. Vbi

Odium
hæreticorũ
in se con-
citatur.

ANNO 1558.
Imprimis
Melanch-
thonis:

Flacij Illy-
rici.
Musculi.
Smidelini.
Longini:

ANNO
1558.
Staphili
contra eos-
dem re-
sponso.
Luthera-
norum co-
natus in
dissidio
compo-
nendo.
Melanch-
thonis fen-
tentia.

*In ep. ad
Cam. p. 732*

Luthera-
nismus hy-
dra multo-
rum capi-
tum.

*In cap. Bab.
A. 2. b.*

prodiit scriptum hoc, retraxit se Melanchthon, nec posthac Staphylum amplius impetiuit.

Cum verò Lutheranismus ob intestina dissidia malè passim audiret, & libri Catholicorum in manibus hominum versarentur, quibus illa turpitudine detegitur, cœptum est inter Lutheranos cogitari, quâ ratione tandè medicina fieret huic malo, & concertationes istæ domesticæ sopirentur. Melanchthon nò improbavit, ille quidem pacis faciendæ studium: at rem ipsam difficilem effectu, imo prorsus impossibilem iudicavit; malum illud hæreseon domesticarum hydræ comparans, cui vno præciso capite plura subnascantur. Quod nostri principes, inquit, tolli cõtrouersias cupiunt, voluntas laudanda est: sed conantur hydræ caput præcidere hoc sycophantico seculo. Hæc Melanchthon; Et verissimè quidem, si quid aliàs vnquam. Est enim hydra multorum capitum hæresis Lutherana; cuius si caput vnum succidatur, plura succrescunt. Quod Lutherus vaticinatus est futurum, cum prima sectæ fundamenta poneret; quemadmodum hæc ipsius verba testantur in præludio Babylonico: Quia video illis otium & chartas abundare, dabo operam, vt negotium scribendi habeant copiosum. Præcurram enim, vt dum gloriosissimi victores de vna aliqua mea hæresi, vt eis videtur, triumphant, ego interim nouam moliar.

In.

Interea prudentiores vehementer tædebat factionum istarum & disfidiorum; ideoque quod anno superiore Francofurti decretum erat, vt Synodus indiceretur ad sopiendas controuersias, id nunc tandem exequendum iudicabant. Urgebant hoc imprimis viri quidam principes, qui spem omnē instaurandæ concordæ in Synodo repositam arbitrabantur. Melanchthon verò perpetuo restitabat in consultationibus istis, cum in Synodo, propter Flacianorum potentiam, nihil aliud sibi videret expectandū, quam vt anathema istud, quod VVormatiæ vibratum erat, multorum suffragijs & autoritate quidem Synodicâ confirmaretur. Cæterum quanto Melanchthon alienior erat ab hoc instituto, tanto feruentius id ipsum urgebant Flaciani, quorum in eo studium omne vertebatur, vt Melanchthonem autoritate Synodi de gradu deiectum opprimerent. Itaq; nō minus illi periculum à Flacianis in Synodum coëuntibus, quam à Tridentinis patribus imminere videbatur. Atq; in huiusmodi trepidatione, perpetuoq; metu, quod reliquum erat vitæ transigendum illi fuit; vt sibi ne VVittenbergæ quidem tutus esse videretur: Nec aliud postremis aliquot annis expectauit, quam vt Flacianorum machinationibus loco submotus in exilium pelleretur. Si Flaciana rabies quit ad Camerarium scribens) me fugere coget, ostendet Deus alicubi hospitium. Et

ANNO 1558.

Principes
urgent Sy-
nedrion.

Melanch-
thon con-
tra resistit.

Flacianorū
æstus & ve-
hemenria
in cogen-
do Syne-
drion.

In ep. ad
Cam. p. 718.
719. 753.

ANNO
1558.

in alio quodam epistolio: Ego quoque, si
possem, fugerem, non, vt in carmine dicitur,
» ultra Sauromatas & glaciale Oceanum,
» sed certe in aliquas latebras quascunque De-
» us offerret. Et si viam diutius, expecto
» exilium. Et paucis mensibus ante mortem;
» Reuersus litteras accepi, quæ narrant, mira-
» bilibus technis hoc agi à Flacio, vt hinc ex-

ANNO 1559.

pellar. Hæc Melanchthon ipse: Et certe in
votis illi fuisse videtur, annis posterioribus,
vt alibi, quam V Vittenbergæ vitam ageret;
nimirum vt laxare frenos iracundiæ posset,
& ad vindicandas Flacianorum iniurias li-
berius prouehi. Imo venit illi aliquando in
mentem hanc ob causam ab aula missionem
petere; quemadmodum ad Camerarium ipse
scribit sub initium anni 1559. Scribam aulæ,
inquit, vt me dimittant, vt in alio loco re-
» spondeam. Sed frustra huiusmodi cogita-
» tiones suscepit: manendum fuit in ergastu-
» lo hoc, vt V Vittenbergam aliquando nomi-
» nauit, donec per mortem illis difficultatibus
» fuit expeditus.

Cogitat
Witten-
bergâ di-
scedere.

Ibid. p. 479.

V.

Flacij con-
siliu in
scripto cõ-
sarcinan-
do contra
sectas, &c.

Dissoluto Colloquio V Vormatiensi, cum
Theologi ducum Saxonix domum rediis-
sent, & Synodus toties flagitata suspendere-
tur; Flacius Illyricus autor fuit principibus
istis, vt libro quodam edito sectas omnes
anathemate configerent, quæ præter Augu-
stanam Confessionem annis superioribus e-
rant exortæ; mandarentque subditis, vt ab
earundem sectarum inquinamento sibi ca-
uerent.

uerent. Placuit consilium Flacij; fuitq; liber ANNO iste mandatu Principum per Ienenles quosdā 1559.

Theologos cōscriptus: Qui cum examinandus esset à Flacio cæterisq; concionatoribus varię sunt & acerbè cōtentiones inter autores ipsius libri, & censors exortæ. Atq; ea res in causa fuit, vt scriptū illud tum quidē sepone-

Contro-
uersiæ ex-
ortæ in
examine
scripti.

retur: quod tamen anno sequente proximo 1558, Coburgi per Flacianos quosdā Simonē Musæum, Maximilianum Morlinum, Ioannem Stösselium, Flacium ipsum, aliosq; nonnullos ita concinnatum fuit, vt auctoritate principum sub titulo Confutationum Nouëmbri mense publicaretur. Additum fuit edictum, ne quisquam de controuersis fidei capitibus aliam credendi normam sequeretur quam istic constitutam videret.

Atque ita *κρίματα* Flacianorum vel principia, quibus in dijudicandis fidei controuersijs vtuntur, accessione huius voluminis aucta fuerunt; In quo decem sectis anathema dicitur, inter quas recensentur & illæ, quas iam ante concionatores horum principum VVormatiæ condemnarant; hæreses inquam Sacramentariorum, Osiandrinarum, Adiaphoristarum, Maioristarum & Synergistarum. Atque ita Melanchthon & VVittenbergenses publico decreto principum illorum, qui soli fere purum putum Lutherani doctrinæ nucleum retinuisse putabantur, ceu putrida membra ab Augustana Confessione resecti fuerunt.

Anathema
decem se-
ctis in li-
bro Flacia-
no dicitur.

ANNO Melanchthon, qui Flacium huius consilij au-
1559. torem fuisse nouerat, vt illatam contume-
 Melanch- liam insigniter vindicaret, in caput illius
 thon totā vniuersum Academiae VVittēbergensis gre-
 Academia gem scholasticum concitauit, cuius nomine
 Witten- scriptum quoddam anno 1559. diuulgatum
 berg. in Flacium prodijt, adeo virulentum & maledicum, vt
 concitat. in hoc genere post Lutheri scripta nihil ma-
 Eius scri- gis asperum, ac venenatum in lucem prodi-
 ptum ma- isse videatur.
 ledicum.

CAPVT XXIV.

- I. *Noua haeresis Lutheran. Hamburgi per AEpinum excitata.*
- II. *Palatinatus caliginizat autore Melanchthone Lipsiam ad examen alumnorum euocato.*
- III. *Melanchthon feбри correptus.*
- IV. *Decumbens grauiter de varijs sermocinatur.*
- V. *Mors eius, sepultura & orationes in funere habita.*

Hæresis
Luthera-
norū Ham-
burgi.

Dogma Io.
Æpini de
Christi de-
centu ad
inferos.

SV B hoc tempus Hamburgi nouum in-
 ter Lutheranos certamen exarsit, de de-
 scensu Christi ad inferos; quod eousque
 studio dissidentium incruduit, vt Senatus
 istius vrbs academiam VVittenbergensem
 putarit super hac controuersia consulendā.
 Erat Hamburgensis Ecclesie Lutheranorū
 ritū Superintendens Ioannes AEpinus, qui
 Christum asserebat nō modo descendisse ad
 inferos, sed & pænas ac tormenta damna-
 torum